

A BRIDGE TO UNDERSTANDING: HOW MEDIATION TRANSFORMS FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

МІСТ ДО РОЗУМІННЯ: ЯК МЕДІАЦІЯ ЗМІНЮЄ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗВО

Konotop O. S.

*Doctor of Sciences in Pedagogy, Associate Professor,
Professor of the Department of Languages and Methods of Teaching,
T. G. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
Chernihiv, Ukraine*

Конотоп О. С.

*доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри мов і методики їх викладання,
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції освітніх процесів особливої актуальності набуває проблема ефективної організації навчання іноземних мов у закладах вищої освіти. Традиційні підходи до викладання іноземних мов потребують переосмислення та впровадження інноваційних методологій, здатних забезпечити якісну підготовку фахівців, конкурентоспроможних на міжнародному рівні. У цьому контексті медіація як педагогічний феномен набуває особливого значення, виступаючи ефективним інструментом оптимізації освітнього процесу з іноземної мови [2].

Медіація в освітньому процесі з іноземної мови є комплексним багатоаспектним поняттям, яке отримало ґрунтовне теоретичне обґрунтування в сучасній педагогічній науці. Згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (CEFR), медіація визначається як один із чотирьох основних видів мовленнєвої діяльності поряд із рецепцією, продукцією та інтеракцією; вона формально введена як самостійна комунікативна діяльність, яка вимагає спеціальних стратегій, описових дескрипторів і відповідного педагогічного супроводу [3]. Такий зсув концептуальних орієнтирів створює основу для перегляду традиційних програм іноземної мови у закладах вищої освіти і інтерпретації ролі викладача як фасилітатора і медіатора.

Медіація, як соціально-комунікативне явище, у контексті вивчення мови розглядається як діяльність посередника, який створює «містки» між різними мовами, культурами або індивідуальними мовними світами для належного розуміння і конструювання значення. У медіації користувач виступає як соціальний агент, що створює мости і допомагає конструювати або передавати сенс, іноді в межах однієї мови, а іноді з однієї мови на іншу. У контексті навчання іноземних мов у закладах вищої освіти медіація інтерпретується як процес сприяння комунікації, розумінню та навчанню через створення мостів між різними мовами, культурами та способами мислення.

Концептуалізація медіації як містка в освітньому процесі з іноземної мови у закладах вищої освіти представляє собою принципово нову парадигму, що трансформує традиційне розуміння комунікативної діяльності. Метафора містка відображає сутність медіації як динамічного процесу встановлення зв'язків між різнорідними комунікативними просторами, культурними кодами та індивідуальними смисловими полями учасників освітнього процесу. На відміну від лінійних моделей передачі інформації, медіація конструює багатовимірний комунікативний континуум, у якому значення не транслюється, а співворюється через взаємодію різних мовних світоглядів.

Медіація як міст функціонує одночасно на декількох рівнях освітнього процесу. На міжособистісному рівні вона забезпечує взаєморозуміння між студентами з різним лінгвокультурним досвідом, створюючи простір для діалогу та спільного конструювання знань. На міжкультурному рівні медіація виступає сполучною ланкою між рідною та цільовою культурами, дозволяючи студентам усвідомити культурну обумовленість мовних явищ без втрати власної ідентичності. На когнітивному рівні медіативні процеси поєднують різні способи мислення, стратегії обробки інформації та концептуальні системи, притаманні різним мовам. На дидактичному рівні медіація створює міст між академічним знанням про мову та практичним умінням використовувати її у реальних комунікативних ситуаціях.

Принципова відмінність медіації від перекладу полягає у характері трансформації змісту та комунікативних інтенціях учасників процесу. Переклад орієнтований на максимально точне відтворення змісту вихідного тексту засобами цільової мови, зберігаючи формальну еквівалентність лексичних, граматичних та стилістичних компонентів. Медіація натомість спрямована на забезпечення розуміння та досягнення кому-

нікативної мети з урахуванням потреб конкретного адресата, контексту ситуації та культурних особливостей учасників комунікації. Медіатор активно присутній у комунікативній ситуації, адаптуючи, пояснюючи, уточнюючи інформацію відповідно до комунікативних потреб. Переклад передбачає роботу з фіксованим текстом, де перекладач має обмежені можливості втручання у зміст та структуру повідомлення. Медіація характеризується високим ступенем гнучкості: медіатор може перефразувати, спрощувати або ускладнювати виклад, додавати пояснення культурних реалій, опускати несуттєві деталі, акцентувати увагу на ключових аспектах повідомлення.

Роль викладача у медіативній парадигмі викладання іноземних мов у закладах вищої освіти зазнає кардинальної трансформації. Викладач перестає бути єдиним джерелом мовного знання та носієм нормативності, перетворюючись на архітектора комунікативних мостів у освітньому середовищі. Його функція полягає не у прямому трансляванні готових мовних моделей, а у створенні умов для виникнення медіативних ситуацій, у яких студенти самостійно конструюють смисли та відкривають для себе механізми міжмовної та міжкультурної взаємодії. Викладач як медіатор моделює стратегії подолання комунікативних бар'єрів, демонструє прийоми адаптації повідомлень до різних аудиторій, навчає студентів аналізувати культурний контекст та враховувати його у комунікативній поведінці.

Важливою складовою діяльності викладача-медіатора є розвиток у студентів метамедіативної компетентності, тобто здатності рефлексувати власні медіативні дії, усвідомлювати використовувані стратегії та оцінювати їх ефективність. Викладач організовує освітній простір таким чином, щоб студенти мали можливість виконувати різні ролі у медіативному процесі: від пасивного спостерігача до активного медіатора, від отримувача адаптованої інформації до творця мостів розуміння для інших. Це передбачає проектування завдань з варіативним рівнем складності, створення ситуацій невизначеності, які потребують медіативного втручання, формування навичок колаборативної роботи у міжкультурних групах.

Роль студента у медіативній моделі навчання іноземної мови характеризується високим ступенем агентності та відповідальності за комунікативний результат. Студент виступає активним конструктором мовних мостів, свідомо обираючи стратегії та прийоми медіації залежно від комунікативної ситуації. Він навчається розпізнавати ситуації, що потребують ме-

діативного втручання, аналізувати потреби різних учасників комунікації, оцінювати ступінь власної компетентності для виконання медіативної функції. Студент розвиває здатність балансувати між різними мовними та культурними системами, не ототожнюючи себе повністю з жодною з них, але й не залишаючись абсолютно нейтральним посередником.

У процесі медіативної діяльності студент формує комплекс специфічних умінь: уміння швидко орієнтуватися у культурному контексті комунікації та прогнозувати можливі непорозуміння; уміння адаптувати складність мовлення до рівня розуміння адресата без втрати ключової інформації; уміння використовувати різні семіотичні ресурси для підсилення розуміння; уміння керувати груповою взаємодією, забезпечуючи рівні можливості участі для всіх комунікантів; уміння рефлексувати власну медіативну діяльність та вдосконалювати використовувані стратегії [2]. Важливою характеристикою студента-медіатора є розвинена емпатія та культурна сенситивність, здатність поважати різні точки зору та шукати конструктивні рішення у ситуаціях міжкультурного непорозуміння.

Впровадження медіативного підходу у викладання іноземних мов у закладах вищої освіти вимагає переосмислення системи оцінювання результатів навчання. Традиційні форми контролю, орієнтовані на перевірку знання мовних форм та здатності до їх відтворення, виявляються недостатніми для оцінки медіативної компетентності. Необхідна розробка інструментів оцінювання, здатних фіксувати якість медіативної діяльності, ефективність використаних стратегій, адекватність реакції на комунікативний контекст, ступінь досягнення взаєморозуміння між учасниками комунікації. Перспективним напрямом є використання портфоліо медіативного досвіду, де студенти документують та рефлексують власну медіативну практику, аналізують успішні та проблемні епізоди, формують стратегії подальшого розвитку.

Таким чином, медіація як міст у викладанні іноземних мов у закладах вищої освіти представляє собою комплексну освітню стратегію, що трансформує всі компоненти навчального процесу: цілі навчання, роль викладача та студентів, зміст та методи навчання, форми організації освітньої діяльності, систему оцінювання результатів. Розвиток медіативної компетентності студентів забезпечує їх готовність до ефективної комунікації у глобалізованому світі, де здатність будувати мости розуміння між різними мовами, культурами та світоглядами стає ключовою професійною та особистісною якістю.

Література

1. Конотоп О. С. Вимоги до іншомовної практичної підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах євроінтеграції. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 28. С. 57–61. DOI: 10.32843/2663–6085/2020/28.10.
2. Конотоп О. С. *Теорія і практика формування у майбутніх учителів початкової школи англомовної навчально-стратегічної компетентності в аспекті міжкультурного спілкування*: дис.... д-ра пед. наук. Київ : Київський національний лінгвістичний університет, 2025. 420 с.
3. Council of Europe. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment — Companion volume*. Council of Europe Publishing, 2020.

ABILITY TO ORGANIZE MEDIATION AS A FACTOR OF THE CONFLICT CULTURE OF A FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER

УМІННЯ ОРГАНІЗОВУВАТИ МЕДІАЦІЮ ЯК ЧИННИК КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Kokhanska S. V.

*Senior Lecturer of the Department of Musicology, Instrumental Training
and Methods of Music Education
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy
Khmelnytskyi, Ukraine*

Коханська С. В.

*старший викладач кафедри музикознавства, інструментальної
підготовки та методики музичної освіти
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
м. Хмельницький, Україна*

У сучасному освітньому просторі, що характеризується динамічними змінами, зростанням соціальної напруженості та різноманіттям міжособистісних взаємин, особливого значення набуває проблема формування конфліктологічної культури педагогів. Майбутній учитель початкових класів має не лише володіти професійними знаннями, а й бути здатним ефективно розв'язувати конфліктні ситуації, забезпечуючи психологічно комфортне та безпечне середовище для всіх учасників освітнього процесу.